

בג"ץ ביטל את החלטת גלנט למנוע מפרופ' עודד גולדרייך את פרס ישראל

השופטים קבעו כי יש להחזיר לשרת החינוך את ההחלטה הנוגעת להענקת הפרס כדי שתשוב ותשקול זאת. השופט עמית כתב בפסק הדין כי "להתבטאויות של מועמדים אין מקום במערך השיקולים שעל ועדות הפרס לשקול", והוסיף כי גלנט "שקל שיקולים שאינם ממין העניין"

אור קשתי 12.08.2021 10:09

בג"ץ החליט היום (חמישי) פה אחד לבטל את החלטת שר החינוך לשעבר יואב גלנט למנוע מפרופ' עודד גולדרייך את פרס ישראל בתחום חקר המתמטיקה ומדעי המחשב, והורה לבית המשפט להחזיר לשרת החינוך יפעת שאשא ביטון את ההחלטה הנוגעת להענקת פרס ישראל על מנת שתשוב ותשקול אם לאשר המלצה זו.

מטעמה של השרה שאשא ביטון נמסר כי היא "קיבלה לידיה את החלטת בג"ץ בנושא הענקת פרס ישראל לפרופ' גולדרייך, תלמד אותה ואחרי בחינת השיקולים לעומקם של דברים תקבל החלטה".

ההחלטה התקבלה ברוב דעות של שניים מהשופטים בהרכב - נעם סולברג ויעל וילנר - מול השופט יצחק עמית, שסבר כי יש להעניק לפרופ' גולדרייך את הפרס כבר כעת. שלושת השופטים מתחו ביקורת על התנהלותו של גלנט, אשר "שקל שיקולים שאינם ממין העניין", כפי שכתב השופט עמית.

במקביל לביקורת על גלנט, יש לציין כי שני שופטי הרוב - סולברג ווילנר - גם קבעו כי חתימתו של גולדרייך על עצומה הקוראת לאיחוד האירופי להפסיק את שיתוף הפעולה עם אוניברסיטת אריאל היא מעשה חמור, וכי לשר החינוך יש גם סמכות לשקול שיקולים חברתיים ערכיים לאחר שוועדת השופטים קבעה את החלטתה המקצועית.

"להתבטאויות של מועמדים לפרס ישראל בנושאים שאינם נוגעים לתחום המקצועי שבגינו הם זוכים בפרס, אין מקום במערך השיקולים שעל ועדות הפרס לשקול, וכפי שאמר המשורר, 'אז למה לי פוליטיקה עכשיו?'" כתב השופט עמית. "למדינת ישראל, כמדינה שמעודדת מצוינות בתחומי המדע והטכנולוגיה, יש אינטרס מובהק להפריד בין דעות פוליטיות וחברתיות כאלה ואחרות של המועמד, לבין הערכה אקדמית של יכולותיו המקצועיות ותרומתו המקצועית בתחומו".

עוד כתב עמית כי "ועדות מומחים מהשורה הראשונה בתחום הרלוונטי הן שממליצות על המועמד לפרס וכאמור, זו הפעם הראשונה בהיסטוריה של פרסי ישראל, ששר חינוך לא אישר המלצה של ועדת שופטים מקצועית".

השופט עמית קבע כי "יש להבחין בין דעותיו האישיות של מקבל הפרס, גם אם מקוממות וקיצוניות ושנויות במחלוקת, לבין הנושא המקצועי המסור לוועדת הפרס. מתן פרס ישראל לפלוני או לאלמוני אין בו משום 'הסכמה' לדעותיו ולהליכותיו של אותו מועמד".

בהחלטתו ציין השופט סולברג כי "בעוד שהיועץ המשפטי לממשלה בחן את העניין כנדרש, בהתאם להלכה הפסוקה, שלפיה רק במקרים חריגים וקיצוניים ניתן יהיה לשקול אותם שיקולים 'חיצוניים', שאינם נוגעים למידת תרומתו ומקצועיותו של הזוכה; בחר השר (גלנט) לפעול בדרך שאינה עולה בקנה אחד עם ההלכה הפסוקה". לפיכך, הוסיף, "אין מנוס מלהשיב את העניין אל שרת החינוך, על מנת שתבחן את ההחלטה פעם נוספת – הפעם בהתאם להלכה הפסוקה – ותחליט כחוכמתה". "אינני סבור כי כך עלינו לנהוג, ולהעניק, אנחנו, שופטי בג"ץ, במו-ידינו, את פרס ישראל, לראשונה מאז היווסדו", הוא הסביר.

לדברי השופטת וילנר, "הקורא בהחלטתו של גלנט (למנוע את מתן הפרס, א"ק) עשוי לטעות ולחשוב כי חרף פסיקותיו המפורשות של בית משפט זה, שיקולים חברתיים-ערכיים אשר עניינם ב'תרומה למדינת ישראל', כלשון השר, משמשים כחלק בלתי נפרד מן השיקולים אשר יש לבחון בטרם הכרזה על הזוכה בפרס". היא הוסיפה שההחלטה ניתנה "תוך מתן משקל יתר לשיקולים אשר על-פי פסיקתו של בית משפט זה, יש לשמרם אך במקרים חריגים ונדירים במיוחד".

את ההחלטה להחזיר את העניין לדרג הפוליטי הסבירה וילנר ב"פסיקה העקבית לפיה בית משפט זה מבכר למשוך ידיו מהתערבות בעתירות הנוגעות ל(א-י)זכיה בפרס ישראל".

לדברי עורכי הדין מיכאל ספרד וחגי בנימין, המייצגים את פרופ' גולדרייך, "אנחנו מרוצים כמובן מההחלטה שניתנה פה אחד לבטל את החלטתו המופרכת והמסוכנת של שר החינוך לשעבר גלנט. עם זאת, החלטת שופטי הרוב להחזיר את הסוגייה להכרעת הדרג הפוליטי מבלי שנקבע שהתבטאויות פוליטיות שאינן עבירה על החוק אינן רלבנטיות לשאלת הזכאות לפרס - מצערת, וצריכה להדאיג את כל שוחרי חופש הביטוי בישראל".

לדברי עו"ד גלעד ברנע המייצג את חברי ועדת השופטים שעתרו נגד גלנט, "התוצאה צריכה להיות כפי שנקבע בחוות הדעת של השופט עמית: הענקת הפרס לפרופ' גולדרייך. אכן מדובר במצב בינארי. אנו שוקלים בקשה לדיון נוסף".

בחודש שעבר הצהיר היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט בתגובה לבג"ץ כי ההחלטה למנוע מפרופ' עוזד גולדרייך את קבלת פרס ישראל "חרגה ממתחם הסבירות ולא עומדת משפטית", וקבע כי יש לאפשר לוועדה להעניק לגולדרייך את הפרס. את העתירה הגישו חברי ועדת הפרס נגד שר החינוך הקודם, יואב גלנט, שקיבל את ההחלטה.

לפני כחודשיים הודיע גלנט למנדלבליט כי החליט סופית שלא להעניק את פרס ישראל במתמטיקה ומדעי המחשב לפרופ' גולדרייך ממכון ויצמן. זאת בעקבות עצומות ומכתבים פומביים שעליהם חתם גולדרייך ב-15 השנים האחרונות בנושא החרם על מדינת ישראל, תנועת ה-BDS ושיתוף הפעולה בין האקדמיה בישראל למערכת הביטחון.

קודם להחלטתו דרש גלנט מפרופ' גולדרייך להתייצב לשימוע בעקבות אמירותיו בנוגע לחרם על ישראל. בעקבות ביקורת מצד היועץ המשפטי לממשלה נסוג גלנט מהכוונה לערוך לגולדרייך שימוע פנים אל פנים, ובמקום זאת ביקש כי ימסור תגובה כתובה לטענות נגדו. גולדרייך הודיע כי לא ישתף פעולה עם ההליך.